

Verslag ADHD: Actueel Den Haag Debat over de toekomst van het Spuiplein 23 januari 2010 in Lucent Danstheater, Den Haag

Sovjet Spui of dwars en dorps?

*25 januari was Studio 3 van het Lucent Danstheater toneel van een nieuwe serie debatten: ADHD, het Actueel Den Haag Debat. Ditmaal over de toekomst van het Spuiplein, georganiseerd door **BNA Kring Haaglanden, Haags Architectuur Cafe, Het Nutshuis en Stroom Den Haag**. In de overvolle Studio, schuurde de Haagse onderbuik zich hoorbaar tegen de 'megalomane' plannen van haar bestuurders.*

Gaan we voor één groot vooropgezet gebouw voor alle culturele activiteiten rond het Spui of vertrouwen we op de geleidelijke zelfvormende krachten van de stad, haar burgers en haar ondernemers? Gepassioneerde toehoorders pleiten voor de verscheidenheid van het laatste, maar hoofd stedenbouw Hans Kuiper bekend dat de aanbestedingsprocedure voor het enorme gebouw al is gestart. Op basis van een stedenbouwkundige studie van OMA, kiest de gemeente voor een liggend megablok op de plek waar nu het Lucent Danstheater staat. Over de invulling van het plein zelf, waar de transformatie van het gebied eigenlijk om draait, is minder duidelijkheid.

megablok

Schande, zeggen degenen die vinden dat de bestaande zalen behouden moeten blijven. Schande, zegt de man die vindt dat in tijden van economische turbulentie enige schuchterheid geboden is, als het om publieke middelen gaat. Schande, zegt de dame die vindt dat elk instituut recht heeft op haar eigen plek en identiteit. De wethouder van cultuur wordt uitgejouwd als ze zegt dat ze moet kotsen van het gedoe over 'historisch weefsel', en haast zich om te zeggen dat nieuw ook mooi en functioneel kan zijn – kijk maar naar ons stadhuis.

OMA's Ellen van Loon, is het wel met de kritiek eens. Hun stedenbouwkundige studie was een verkenning, benadrukt ze, het stond voor de onderzoekers helemaal niet vast dat de modellen die ze daarin schetsten, daadwerkelijk gebouwd zouden moeten worden. De manier waarop OMA's aanzet nu als leidraad in de aanbestedingsprocedure gebruikt wordt, vindt ze te beperkt. Er zijn veel meer mogelijkheden dan de drie varianten die ze hiervoor onderzocht hebben, en een architectenbureau dat aan de gang gaat met het ontwerp van een dergelijk complex, zou zich ook over de omgeving daarvan moeten uitspreken.

gegijzeld door 2018

Tot weerzin van vele architecten in de zaal, is dat nu niet gebeurd. Kuiper belooft de twintig geselecteerde architectenbureaus hier alsnog om te vragen, maar het klinkt een beetje als mosterd na de maaltijd. De aanbestedingsprocedure is veel te snel ingezet, zonder dat er een goede stedenbouwkundige visie aan de transformatie van het Spuiplein ten gronde ligt, denkt SCALA architect Peter Drijver. Het stadsbestuur lijkt gegijzeld door de ambitie zich in 2018 culturele hoofdstad van Europa te mogen noemen. Hoe fantastisch dat ook is, 330.000 kubieke meter scholen, culturele activiteiten, kunst en horeca voor 240 miljoen toebedelen aan één exploitant - dat is een volstrekt Sovjet-program. Applaus.

De directies van het Nederlands Dans Theater en het Residentie Orkest, wiens gebouwen nu het gezicht van het Spui bepalen, zijn wel blij met de plannen van het stadsbestuur. Terwijl een dansfan zich afvraagt hoe het NDT de wereld heeft kunnen veroveren vanuit zo'n 'afgeschreven' Lucent Danstheater en een artieste benadrukt hoe hoog de acoustiek van de huidige Anton Philipszaal onder musici aangeschreven staat, vertelt de NDT-directrice hoe zij achter de schermen moeten goochelen, en droomt Residentie Orkest – directeur Niels Veenhuijzen van een intense samenwerking met het Koninklijk Conservatorium, dat dan maximaal een paar meter verderop zou moeten liggen.

plint

Veenhuijzen geeft hoog op van de 'plint' die het plein zou moeten krijgen. Als het buitenpubliek met winkels, workshops, barretjes en laagdrempelige activiteiten al het gebouw ingelokt zou worden, zou het voor hem veel makkelijker zijn een nieuw publiek naar zijn orkest te krijgen. De huidige 'passieve' gevels rond het Spui zouden plaats moeten maken voor voortdurende uitwisselingen tussen binnen en buiten. Cultuurwethouder Marieke Bolle het heeft over meer cultuurparticipatie en een plein voor 'iedereen'. Maar als die 240 miljoen weer vooral terecht gaan komen bij het vertrouwde publiek van hoogopgeleide witte cultuurgenoten, worden anderen daarmee uitgesloten.

Het upgraden van het Spui met “deftige” cultuur als programma, waarschuwt Van Meggelen, zou betekenen dat er nauwelijks ruimte overblijft voor degenen die zich juist thuisvoelen in de “leegte” die het huidige plein

kenmerkt. “Dan wordt jij dus weggejaagd..”, zegt hij tegen de skatende filmmaker Bas Ackerman, die het omstreden Spui al jaren met veel plezier deelt met andere jongeren en een aantal dak- en thuislozen.

cultureel straatbeleid

“Ach, we hebben het prima naar ons zin met zijn allen, maar als er een betere functie is, kan ik me daar wel in vinden. Als het maar een publieke ruimte blijft, en jongeren nog ergens een plek hebben die ze zich eigen kunnen maken. Het Paleis van Justitie had een goede reputatie, maar daar mag je nu ook niet meer skaten. Wat er straks wel en niet mag, bepaalt de functie van het plein. Hoe zit het eigenlijk met dat cultureel straatbeleid, Wethouder Bolle?” Dat is er nog niet, bekent ze, maar ze is er druk mee bezig. Een soort Covent Garden moet het worden; hoogwaardige opera met dure artiesten, maar ook vuurpuwers en vertier op straat, en massatoeristen die toch even naar binnen piepen, al kopen ze geen kaartje....

Vergelijkingen met London, Parijs, Bilbao, Melbourne.. columnist Steven van Lummel hoort het allemaal aan. De discussie wordt weer gevoerd door beleidsmakers en architecten, concludeert hij, Haags gepeupel wordt in de discussie niet gekend. “De grootheidswaanzin druipt er weer vanaf. Maar ik heb net een nieuwe slogan bedacht: 'Den Haag – dorp aan zee, en best oké!’”